

Кібік Ольга Миколаївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

завідувач кафедри національної економіки,

доктор економічних наук, професор

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Відмінністю сучасного етапу розвитку економіки є активізація інтеграційних процесів на різних рівнях. Однак інтеграційні процеси за перебігом і особливо наслідками не є простими та передбачуваними. Напрямки, сфери та відповідно результати інтеграційної діяльності залежать від цілеспрямованих дій держав, які в ній зацікавлені. Обсяг експорту українських товарів перевищує 40 % ВВП [3]. Це обумовлює високий ступінь залежності української економіки від світових кризових явищ та інтеграційних процесів.

В умовах жорсткої конкуренції між елементами світової економічної системи реалізація національних економічних інтересів здійснюється в умовах усвідомлених та неусвідомлених, прогнозованих і непередбачуваних перешкод, подолання яких пов'язане з виникненням незначних й значних часових, фінансових та інших витрат. Основною перешкодою є наявність протиріч між інтересами економічних суб'єктів різних рівнів, що беруть участь в інтеграційних процесах. Об'єктивною необхідністю є реалізація заходів задля оптимального збалансування економічних інтересів різних економічних суб'єктів мікро- та мезорівня з загальнодержавними інтересами. Одночасно слід докладати зусиль у сфері збалансування національних інтересів з інтересами інших країн та міждержавних утворень.

Особливо це актуально для країн, що включаються в інтеграційні процеси міжнародного рівня з гіршими показниками соціально-економічного розвитку

та тривалий час функціонують в кризових умовах. Зайняти гідне місце у системі міжнародного поділу праці, маючи проблемний внутрішній ринок неможливо. У розвинених країнах світу на внутрішньому ринку реалізується до 80 % продукції, що виробляється всередині країни [4]. Стан внутрішнього ринку кожної країни яскраво відображає рівень її економічного розвитку та інтеграційний потенціал макро- та міжнародного рівнів. Українські вчені вважають, що для сучасного внутрішнього ринку України є характерними низький рівень розвитку сфери споживання, ненасиченість та сегментованість внутрішнього ринку, тривала криза сфери вітчизняного виробництва товарів, особливо високотехнологічних, неповна конкуренція, високий рівень імпортової залежності, рентоорієнтованість ринку, олігопольна поведінка у ціноутворенні тощо [1, 2, 4].

Існують приклади країн, які певний період відносилися до груп слабо- або середньо-розвинутих, з часом сформували значні конкурентні переваги та зайняли високі позиції у світовому економічному рейтингу. Це відбулося завдяки формуванню ефективного національного ринку внаслідок здійснення масштабних реформ. Реформування передбачало адаптацію позитивного досвіду інших країн у сфері розвитку ринкового господарства, а саме залучення та оптимальне використання досягнень науково-технічного прогресу, збільшення обсягів внутрішніх та іноземних інвестицій, стимулювання розвитку національних виробників тощо. Все це є можливим за умови реалізації послідовної та виваженої економічної політики, що відповідає національним інтересам.

Наявність довгострокової економічної політики, системність та вчасність здійснення економічних реформ, відокремлення влади та бізнесу, що обумовлює високий рівень ефективності процесу прийняття рішень з економічних питань на всіх рівнях, особливо вищому, та інші чинники є передумовами розвитку національного ринку [2, 4].

Ефективна економічна політика на сучасному етапі розвитку України має передбачати активну роль держави у регулюванні ринкової трансформації економіки. Мова йдеться про створення передумов для посилення відповідальності всіх економічних суб'єктів у процесі їх ринкової діяльності. Держава має сприяти розвитку мережі національних виробників, передусім представників малого та середнього бізнесу. Серед таких передумов особливо важливим є створення системи захисту прав власності. Згідно результатів досліджень Співки із захисту прав власності (Property Rights Alliance), існує залежність між ступенем захищеності речових прав та темпами зростанням обсягів прямих іноземних інвестицій та ВВП країни [5]. У сфері захисту прав власності Україна віднесена до 20 % країн, для яких є характерним низький рівень захищеності будь-якої власності [6]. Держава має створювати підґрунтя для розвитку інтеграційної діяльності учасників ринкових процесів (зокрема, у вигляді кластерів) у межах країни відповідно до «правил гри», що є характерними для сучасних високорозвинених ринків. Слід відзначити необхідність забезпечення нормативності економічних відносин, узгодженості державного регулювання і саморегулювання ринкових відносин. З іншого боку, держава має сприяти реалізації політики захисту прав споживачів. Це стосується безпеки, якості, кількості, рівня цін товарів, що пропонуються на внутрішньому ринку. Серед загальних бажаних цілей реалізації економічної політики в ринковій економічній системі є забезпечення оптимального рівня цін, що одночасно є передумовою розвитку інтеграційної діяльності.

Реалізація системи національних інтересів має за мету досягнення високого рівня та якості життя населення країни, що є можливим за умови стабільного функціонування і формування потенціалу зростання внутрішнього ринку. Національний ринок України сьогодні не є сформованим ефективним комплексом, що має потенціал функціонування у якості впливового елемента системи світових ринкових відносин. Основою для розвитку внутрішнього

ринку є законодавство, яке буде стимулювати національних виробників постачати на ринок товари відповідної якості за оптимальними цінами та одночасно захищати права споживачів. За таких умов країна отримає можливість максимально реалізувати свій інтеграційний потенціал на різних рівнях.

Список використаної літератури:

1. Внутрішній ринок України в умовах дисбалансів між виробництвом і споживанням / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін // Економіка України. – 2016. – № 4. – С. 4-18.
2. Економіко-правові засоби стимулювання експорту в Україні на євроорієнтованих засадах: монографія / [О.П. Подцерковний, О.М. Кібік, К.А. Возняковська, В.О. Котлубай, Ю.В. Хаймінова та ін.]; за ред. О.П. Подцерковного, О.М. Кібік. – Одеса, 2017. – 299 с.
3. Офіс з просування експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://epo.org.ua/pro-nas/>
4. Передумови та пріоритети реформування державної політики розвитку підприємництва в Україні. – К.: НІСД, 2014. – 73 с.
5. Report. International Property Rights Index. Projekt of the Property Rights Alliance. – Washington, D.C.: The Americans for Tax Reform Foundation/Property Rights Alliance, 2013. – P. 31-38.
6. The IPR Index 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://s3.amazonaws.com/ATR/ipri2014_analysis.pdf.